

הרב הדומה למלאך ה' צבאות

אחרי מיטתו של מורנו הרב מרדכי שטרנברג זצ"ל

"כי נח נפשיה דרבי יוחנן פתח עליה רבי יצחק בן אלעזר: קשה היום לישראל כיום בוא השמש בצהריים, דכתיב והיה ביום ההוא והבאתי השמש בצהריים" (מו"ק כה, ב). מורינו הגרו"נ גולדברג זצ"ל היה מבאר, שאע"פ שרבי יוחנן נפטר בזקנותו הרי זה כבוא השמש בצהריים, שתמיד ההרגשה היא שהפטירה של הגדול-בתורה היא באמצע חייו, והוא היה יכול להוסיף עוד כהנה וכהנה אם היינו זוכים. מורנו הרב מרדכי זצ"ל נפטר בתחילת ימי זקנותו, ולפני מחלתו היה בשיא כוחו, ועליו בוודאי שאפשר לומר "בא השמש בצהריים". אין כאן

יומרה לסכם ולהקיף את גדלותו ואת חייו, אלא לכתוב מעט קווים לדמותו ממה שקלטתי בעניותי.

הרב לימד כעשרים וחמש שנה בישיבת מרכז הרב כר"מ ראשי ומרכזי, ועוד כעשרים וחמש שנה כראש ישיבת הר המור. יובל שנים של "מתני" לאחרים (ראה כתובות יז, א). הרב מרדכי ויבלחט"א אחיו הרב עמיאל שליט"א למדו בצעירותם בישיבת נתיב מאיר. שמעתי מר' יואל אליצור, שלמד גם הוא בתקופה זו בנתיב מאיר, שכבר שם היו האחים ניכרים בין חבריהם בתורתם ויראתם. אח"כ הרב מרדכי למד במשך כשנה בישיבת כפר חסידים אצל הגאון רבי אליהו מישקובסקי זצ"ל, ומשם הצטרף לאחיו בישיבת מרכז הרב וקיבל רבות מרבינו הרצי"ה זצ"ל ומשאר רבני הישיבה.

הרב אלישע וישליצקי זצ"ל סיפר לנו איך התרחש המינוי של הרב מרדכי לר"מ בישיבה, בהיותו בערך בגיל עשרים וחמש. אלישע וחבריו הבחורים הבחינו כבר אז בגדלותו של הרב מרדכי, ורצו שהוא יהיה הר"מ שלהם. הם פנו לרבינו הרצי"ה זצ"ל

ובקשוהו על כך, בטענה שאין בישיבה מספיק כוחות תורניים טובים והם מבקשים שר' מרדכי ילמד אותם, ובתגובה רבינו גער בהם נמרצות על הסגנון הזה. אחרי זמן באו אליו שוב ואמרו שב"ה יש בישיבה רמי"ם טובים וכו' אבל כמדומה שיהיה להם תועלת רבה משיעוריו של הרב מרדכי, ואז רבינו האיר להם פנים ואחרי זמן קצר מינה את הרב מרדכי לר"מ בישיבה.

הרב מרדכי היה איש רוח, כולו גדלות ואצילות, איש המעלה, רחוק מאוד מכל קטנות ומהחשבונות הרבים שבני אדם מבקשים להם. היה ניכר מאוד "מקדשו הפנימי" (כלשון ההספד של הגרי"מ חרל"פ זצ"ל על רבו מרן הראי"ה זצ"ל), איך חי חיים פנימיים, בקדושה.

כידוע היה הרב מרדכי זצ"ל מיוחד מאוד בעומק סברותיו. בשיעורים הרב לא היה מגיע דווקא עם מהלך מובנה באופן שרק כך אפשר לומר, אלא אדרבה, היו לפניו כמה צדדים בעניין, והוא היה מנסה להבין מתוך הסוגיה והראשונים מה יותר נראה. הוא היה חוזר הרבה על כך שלימוד תורה היינו ללמוד, להבין, ולא לקרוא. גם אם יש איזו קושיה בסוגיה העיקר שהדברים יהיו מוגדרים, מה מובן ומה לא מובן, אבל בשום אופן אין להישאר בערפל וחוסר בהירות.

התלמידים היו מכינים את עצמם לשיעור בסדרים לפי מראי מקומות חשובים שהיה כותב באופן מסודר מאוד. בשיעורים היה ניכר גם ב"בין אדם לחברו", ברגישות לתלמידים, ולעולם לא זלזל בתלמיד גם אם נשאל שאלות לא לעניין. אצלנו בישיבת איתמר הייתה נוסעת קבוצת אברכים לשמוע את שיעורו הקבוע בגבעת שמואל עם רבם ידידי הרב בנצי רימון. משפחת רימון הייתה גרה באותו בניין בו גר הרב מרדכי, כך שהרב הכיר את הרב בנצי מילדותו. באחד השיעורים הרב בנצי שאל שאלה, והרב אמר לו "בנצי, כך וכך התשובה". לאחר השיעור הוא אמר לאחד התלמידים שהוא מיד הצטער שבטעות קרא לו 'בנצי' לפני תלמידיו, ובכל המשך השיעור לא היה מרוכז כי חיכה שהוא ישאל עוד משהו ואז יוכל לפנות אליו כראוי בתואר 'הרב בנצי'... בכל אופן בשיעור הבא הרב התחיל את השיעור בהכרזה שהוא יאמר מהלך 'לפי הבנת הרב בנצי רימון'...

הרב היה מעביר גם שיעורים באמונה, בדרך כלל במוצאי שבת בביתו, בספר נתיב התורה למהר"ל, או בספר אורות התורה לראי"ה זצ"ל. בישיבה הוא היה מעביר שיחות לפני החגים, שיחות מאוד מיוחדות בתוכנו, בסגנון מיוחד משלו, דברים שיצאו מתוך עומק נשמתו. סיפרו הבחורים שלפני שיחות נפלאות אלו ראו אותו מתייחד עם עצמו ומהרהר וחושב על העניינים שידוברו בשיחה.

היו לרב בישיבה מדי פעם גם שיחות חשובות מאוד על "דרכי לימוד", איך צריך להיות אופן הלימוד המומלץ לפי דעתו, והדברים השפיעו מאוד לטובה על אופן

הלימוד של הבחורים בישיבה. הדברים נדפסו בכמה חוברות, פעם ע"י ישיבת תל אביב ופעם ע"י ישיבת אור עציון. באחת השיחות האלו אמר הרב מרדכי שאפשר לומר סברא טובה ונכונה גם אם לא מצאנו סברא זו בראשונים שלפנינו, כי יתכן שהיא נמצאת בראשונים שעדיין בכת"י או טמונים בגניזה...

בדרך כלל היו נכנסים בחורים רבים לשיעוריו ושיחותיו, אבל הוא היה מעביר את השיעור גם אם נכנסו מעטים. כך היה לעיתים בשיעורים באמונה במוצ"ש בביתו, וכך כשהעביר פעם שיעור בקביעות לפני השמיטה על משניות שביעית בסידור שיטות הראשונים ובעומק העיון, ורק שלושה בחורים השתתפו בקביעות בשיעור זה.

הרב היה מדבר הרבה על הנוסח בברכות התורה "לעסוק בדברי תורה", ע"פ המבואר שם בסידור עולת ראייה שהכוונה לעצם המפגש והמגע עם דברי תורה. הברכה היא על עצם העסק בתורה, ולא דווקא על הידיעה השכלית. גם היה מרגלא בפומיה הביאור על הפסוק בפרק הראשון בתהילים, איך דווקא מתוך "בתורת ה' חפצו ובתורתו יהגה וילילה" אפשר להגיע אל "וכל אשר יעשה יצליח", שמתוך החפץ בתורה כל הדברים האחרים בחיים מצליחים באמת. פעם דיבר גם על "בכל דרכיך דעהו", איך אדם שעוסק בעבודה לפרנסתו ראוי לו שימצא את ה' בתוך מעשיו, ולא שעבודתו תהיה רק בשביל המשכורת. הוא תיאר כמה חסד עושה למשל נהג אוטובוס שמעביר אנשים רבים ממקום למקום, וסיים: "שווה לחיות את כל המאה ועשרים שנה בשביל זה!"

הרב כיבד מאוד את גדולי התורה, והשתדל לינוק מתורתם. הוא היה מזכיר בשיעורים ובשיחות דברים ששמע מרבותיו במרכז הרב, מהגר"א מישקובסקי זצ"ל, מהגרש"ז אויערבך זצ"ל, מהגר"ש מן ההר זצ"ל, ועוד.

עם כל גדולתו הוא היה כולו עטוף בענווה ובפשטות. שייף עייל ושייף נפיק ממש. כשהגיד שיעורים בישיבת מרכז הרב היה מגיע לשיעורים עם חולצה ובחורף עם סוודר, ורק בשבתות היה לובש חליפה וכובע, כפי בקשת מרן הגר"א שפירא זצ"ל מהרמ"ם. הוא היה רחוק מאוד מאוד מחשבונות של כבוד חיצוני, כולו פשטות.

הרב זצ"ל התמודד בגבורה ובאמונה כל השנים עם מחלתו הקשה של בנו הבכור שלומי שיח', הזקוק עתה לרחמי שמים, ואף בכך היה מופת לרבים. הוא התייחס אליו באהבה ובחיבה, וכל שנה הוא היה מביא אותו לישיבת מרכז הרב לתפילת ליל יוכ"פ למרות הקושי שבדבר. אי אפשר להבין מי היה הרב זצ"ל בלי להזכיר עניין זה, שליווה אותו ואת משפחתו כל ימיו. הרב העביר פעם שיחה נפלאה על ההתמודדות עם ייסורים, והדברים נדפסו בחוברת "יתמוך דברי ליבך", ועודדו וחיזקו אנשים רבים שפקדו אותם ייסורים.

בחנוכה אשתקד פקדה את הרב מחלתו ומאז נחלש ועבר טיפולים שונים, ועם כל זה לא כמעט שלא נפגע לימוד התורה שלו והרבצת התורה לתלמידיו בישיבת הר המור ובמקומות אחרים. שמעתי מאחד מבני משפחתו שבפסח האחרון, כשהיה בתקופה קשה של המחלה, דיבר כמה פעמים על כך שאינו יודע מה רצון ה' ממנו, אם להתאמץ באכילת מצה ומרור וארבע כוסות כדין למרות שהדבר יהיה קשה לו, או אולי רצון ה' שימנע מזה בשביל שמירת בריאותו. זה מה שעמד מול עיניו, מה רצון ה' ממנו.

בשביעי של פסח האחרון הרב התארח בשדרות אצל בתו וחתנו, ודיבר בישיבה שם במהלך 'שירת הים' בלילה בהרחבה ובנעימות כדרכו. אע"פ שהיה חלש מאוד ובקושי הלך, הרגישו השומעים שהתורה מחייה אותו. בכל החודשים האחרונים לא היה שום יחס בין מצבו הגופני לבין רצונו ומאמציו להמשיך להרביץ תורה.

רבינו הרב מרדכי זצ"ל, הסתלק מאתנו ב"ב כסלו תשפ"ג בן ע"ד שנים, וגדולה וקשה האבידה לכל רבבות תלמידיו ולכל הציבור התורני כולו. מי ייתן לנו תמורתו, חבל על דאבדין ולא משתכחין. זכרו לא ימוש מקרב תלמידיו, אשר שמו נישא בהערצה בפיהם בחייו ולאחר מותו. יהי רצון שתורתו תמשיך להילמד בבתי מדרשות, ודבריו ימשיכו להשקות במים חיים מבקשי תורה. תנצב"ה.

מעשי אדם ומעשי אלוקים

צריך להתפלל על הטוב השלם, והטוב השלם מביא גם לנעימות גדולה. יש גם מקום להתפלל שה' ייתן לנו כוח לכל מה שדרוש לעשות, אבל צריך לזכור שאנו מתפללים לקב"ה בלי תנאים, מאמינים שאין לו מעצור להושיע ומצפים כל הזמן לטוב, "וה' יעשה הטוב בעיניו". יהי רצון שנוכה לעשות את העבודה הנכונה, ושעבודתנו תהיה רצויה לפני המקום, ויהיה נחת רוח לקב"ה ממנה. מהחשמונאים אנו לומדים שכשאנשים עושים את מה שהם מסוגלים, גם אם נראה שהם חלשים ומאמציהם אינם יכולים להביא את התיקון השלם, הקב"ה כבר משלים את כל היתר. גם אנחנו נעשה את כל מה שאנו מסוגלים לעשות מתוך בטחון ותקווה, ובע"ה נזכה שכל המציאות תגיע להשלמתה.

דברים של הרב מרדכי שטרנברג זצ"ל מתוך הקונטרס 'תִּמְךָ דְּבָרֵי לְבָבָהּ
[עם שינויים קלים]